

Onderzoek doen, wat moet je er voor kunnen en doen?

Onderstaande fragmenten zijn ontleend aan Ietje Pauw, Jeannette Geldens, Gerda Geerdink (2008), 'The power of three: drie doctores vertellen hun verhaal'. Tijdschrift voor Lerarenopleiders (1), 31-35.

Als docent aan een pabo liggen de onderzoeksonderwerpen voor het oprapen. In je eigen lespraktijk vind je de voorbeelden. Uit dat arsenaal hebben wij de volgende onderwerpen geselecteerd: Ietje Pauw stuitte op reflectieverslagen waarbij ze zich afvroeg hoe ze het schrijven daarvan door pabostudenten op een hoger niveau kon brengen. Door de toenemende nadruk op het samen opleiden vroeg Jeannette Geldens zich af wat de kenmerkende eigenschappen zijn van werkplekleeromgevingen voor het leren onderwijzen van leraren. Gerda Geerdink wilde weten hoe het kwam dat er zo weinig jongens op de pabo zaten, en vooral waarom zo opvallend veel jongens zo lang op de pabo bleven hangen of nooit afstudeerden.

De lengte van ons promotietraject varieerde: Ietje Pauw deed er vier jaar over, Jeannette Geldens zes en Gerda Geerdink zeven. In die jaren hebben wij veel bijgeleerd. Wij hebben nieuwe inzichten opgedaan en verbeteringen voorgesteld en zijn expert geworden op ons eigen terrein. Wij hebben kennis genomen van verschillende onderzoeksmethoden en weloverwogen een methode gekozen die paste bij ons type onderzoek.

Ook als doctorandus moet je over voldoende kennis en vaardigheden beschikken. Diverse softwareprogramma's leer je met vallen en opstaan kennen en toepassen. Literatuur moet je snel kunnen beoordelen op haar kwaliteit, je moet de weg weten te vinden in het woud van tijdschriften, de relevante vakliteratuur beheersen en zelf vlot een artikel kunnen

schrijven. Door de dagelijkse routine in de schoolpraktijk verdwijnt echter deze ervaring en het was voor ons een verademing om die weer op te frissen en vooral te verdiepen. Juist door het doen van promotieonderzoek leer je opnieuw en onbevangen naar problemen te kijken en naar wetenschappelijk verantwoorde oplossingen te zoeken; je wordt opnieuw uitgedaagd om de grenzen van je kunnen te onderzoeken.

Een groot probleem van de combinatie onderzoeker en docent is het feit dat het onderwijs altijd vóórgaat: tentamens moeten voor een bepaalde tijd nagekeken worden, lessen moeten overgenomen worden van een collega en soms moet een student echt heel dringend in de stage bezocht worden en dat gaat ten koste van de onderzoekstijd.

In het begin is het lastig om ook eens nee te zeggen tegen het onderwijs en ja tegen het onderzoek. Het is heel belangrijk om hier goede afspraken over te maken vooral zelf ook goed te plannen.

Vooraf de beginfase van het onderzoek is lastig en tijdrovend. Het kost veel tijd om een goede onderzoeksvraag te formuleren en vervolgens een methodische aanpak te zoeken die passend is om die vraag te beantwoorden. En zoals bij alle werk zitten ook in een promotietraject vervelende en tijdrovende klussen, maar die kun je soms uitbesteden.

Het zal duidelijk zijn dat ook de achterban het nut moet inzien van een promotie. Vooral de partner moet bereid zijn om (in dit geval) de promovenda aan het werk te laten, ook in de avonden, de weekenden en (een deel van) de vakantie. Kinderen moeten eveneens

bereid zijn hun ouder met rust te laten. Het voordeel van oudere kinderen is dat je ze mee kunt laten leven, dat ze het leuk vinden om je te helpen en dat ze soms over onvermoede kwaliteiten beschikken.

Iedereen met een academisch opleidingsniveau zou in principe moeten kunnen promoveren. Maar er is meer nodig. Nieuwsgierigheid is een belangrijke factor, je moet willen weten hoe iets zit en waarom het zo zit en wie zich er nog meer mee heeft beziggehouden en wat die er van gedacht heeft en of dat zinnige gedachten zijn geweest of dat het anders zou moeten. En organisatievermogen. Je moet je project kunnen opzetten en daar valt ook onder het zorgvuldig uitzoeken van de begeleider(s) en de promotor. Als je statistische belangstelling hebt, kun je beter niet naar een filoloog toe stappen. En andersom. Je moet enig idee hebben waar je naar toe wilt en hoe je de weg daar naar toe gaat inrichten. Schrijf- en discussievaardigheid is ook onontbeerlijk. Bovendien moet je er zin in hebben en er steeds weer zin voor kunnen maken. Alleen een externe motivatie, zoals de wens van het schoolmanagement of behoefte aan status (dat komt nog voor) helpt je niet tegen de berg op. Ook zijn eigenschappen als doorzettingsvermogen en discipline heel erg belangrijk. En net als bij hardlopen of fietsen, ergens onderweg staat de man met de hamer op je te wachten. Juist dan, als je de moed dreigt te verliezen, moet je kunnen en durven doorgaan.